1871. XVI. évfolyam. 80. szám. Kedd, julius 4

Megjelenik **mindennap** a délutáni órákban.

Előfizetési dij:
Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautcza **122.** sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési dij: öt hasábos garmond sorért 1-szer 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdij. — **Hirdetések felvétetnek:** Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utcza 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyilttéri czikkek:
sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — **Előfizetések s hirdetési dijak a vidékről** a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A magyar határőrvidékről.

Müller Ferencz „Geschichte der k. k. östr. Armee" czimü müvéből.

A két varasdi **határőrezred** eredete 1580-ra vihető vissza; akkoron vettetett meg az alapja a károlyváros-varasdi és bánáti határőrségnek számos morlak családok fogadtatván be a magyar földre; Kis-Oláhországból is érkeztek e tájakra menekültek, kiknek Ferdinánd osztrák főherczeg és magyar király utóbb római-német császár (mint II. Ferdinánd) 1597-ben 70 odahagyott kastélyban menhelyet adott s e telepitvényeket mind kiebb terjeszté.

De már I. Ferdinánd korában akadunk a határőr-intézmény nyomára. A XVI-ik század közepén rácz, szerb és bosnyák menekültek és szökevényeknek földek adattak Horvátországban azon föltétel alatt, a földet, mely őket táplálta megvédeni a törökök rabló betörései ellen. Az igy állandó hadi szolgálatra kötelezett bevándorlók minden adótól mentesek valának, sőt gyakran kaptak pénzsegélyt Magyarországból és Ausztriából.

II. Rudolf megerősité a határőrök adómentességét s teljes vallásszabadságot engedményezett nekik.

Azonban a bécsi udvar elhanyagolta nem sokára a **határőrséget** s csak a XVII. században a török veszedelem növekedésére fordítá figyelmét ismét ez intézményre. Igy 1683-ban szerveztetett egy 5800 főből álló horvát hadtest s négy év mulva ismét 4000 rácz telepitetett meg. Egyedül a horvát határőröknek lehete köszönni a Kulpa és Unna közti vidék visszahóditását, ők ragadták ki 1689 ben a török kezéből örökre Likkát. Korbaviát és Zwenigrádot. Vezéreiket „kapitányok"-nak nevezték s Horvát-, Tót- és Dalmátország bánját „főkapitány"-nyá választák a rendek. A karloviczi béke után 1699-ben már három határőr-generalitás állott fenn: a károlyvárosi, warasdi és bánáti. A károlyvárosi határőrvidéktől délre eső meghóditott Likka, Korbavia és Zwonigrad 1711-ben katonai administratio alá adattak, miután több versen hasztalanul kisérlék meg a harczias lakósok közt a polgári kormányzatot alkalmazni.

A horvát határőrvidék mintájára I. Lipót allat állandó katonai szervezetet kaptak az Alsó-Száva a Tisza és Maros mellett elterülő vidékek is. Igy alapult meg 1702-ben a tót határőrvidék a bécsi cs. k. Hofkriegsrath és cs. kir. kamara főhatósága alatt, de Magyarország felszólalására 1747-ben a szlavon határőrvidék nagyon megapadt a Magyarországba eszközölt visszakebelezéssel.

Ez alatt azonban, a feladott terület helyett a bánáti határőrség szerveztetett. Az e végre a temesi bánátból kiszakitott, katonai kormány alá adott terület, melyen sok volt a német megtelepülő is, oláh és illyr határőrségre s a német telepezredre oszlott, de jelenlegi terjedelmét ssak 1776-ban érte el a bánáti határőrség.

A tót- és szeremi határvidék végpontjának biztositására szolgáló cordon megerősitésére már 1747-ben felállittatott egy csajkás zászlóalj s ez M. Terézia alatt a Tisza és Duna közti vidékre tétetett át.

A határőrségi tartományokból képzett hadak mindig különös részét képezték az osztrák-magyar szárazföldi hadseregnek. Már a 30 éves háboruban hire volt a horvát és tót ezredeknek. Kitüntek a Zaradeczky, Isolani, Forgach és Mannhardt ezredek. Az 1659-ki pomeraniai hadjáratban s az 1663. török háboruban Capilet és Cauchenitz, 1674-ben a németalföldi hadseregnél a Pálffy és Collalto ezredek szereztek maguknak hirnevet.

A warasdi határőrök 1687-ben jelennek meg legelőbb a csatatéren a mohácsi csatában 4000 warasdi gyalagot és lovast vezetett Zichy Antal hires ezredes ugyan ő verte meg velök 1691-ben a törököt Lugosnál.

A bánáti határőrök 1742-ben ott voltak Prága ostrománál s 1744-ben, midőn a poroszok nov. 26-án Prágából el akartak vonulni Simbschen őrnagy 1 zászlóalj temesvári határőrrel és 1 századdal a Ghylan-huszárokból benyomult a birodalmi kapun át a Károlykapuig, hol 1000 gyalog és 800 huszárral egy óra hosszat csatázott, s a Königssalból megjott Cognazzo őrnagy segélyével sikerült végre is 25 fél és 7 egynegyedfontos lövőszerszámot, 15 mozsarat, 900 mázsa lőport, stb. elfoglalnia.

A határőrökről levén szó, nem lehet hallgatással mellőzni a **pandurokat.** Az e név alatt ismert rendetlen, részben lovas csapatok legelőbb a spanyol örökösödési háboruban tünnek fel, de hirnevessé csak b. Trenk Ferencz ezredes alatt lettek, ki saját erszényéből alakitott egy pandur hadtestet, melynek soraiba 300 megkegyelmezett rabló szolgált, azon időben használható katonák valának, a bajor Cham, Deckersdorf és Vilshofen városok is érezték kezök sulyát.

Trenk csapatait 4000 főre szaporitá, ebből formáltatott 1741-ben a ma is fennálló 53-ik Lipót főhg ezred. Ezekhez toborzott még 600 huszárt és 150 vadászt. 1744-ben Trenk 70 pandurral atusztatott a Rajnán, elfoglalta a Philippsburgnál hányt rajnai sánczokat, sajátkezüleg vágván le az ellen őrségének vezérét, s igy elősegité a hadsereg átkelését.

A harmadik sileziai hadjáratban ismét a pandurok rettegteték a porosz föld lakosait.

Ugy használták őket, mint a vadászokat: rajonként száguldoztak a zárttömegekben müködő hadsereg előtt annak mozdulatait elfedni vala hivatásuk. De hogy zárt sorokban is tudtak küzdeni, megmutatták 1756-ban a lobositzi csatában, hol Browne hadtesténél 5 zászlóalj pandur küzdött.

1746-ban a sachsen-hildburghauseni herczeg tábornok vezetése alatt 4 gyalog és 1 huszárezred állittatott fel a károlyvárosi generalatusban, a warasdiban pedig 2 gyalog és 1 huszárezred. Gróf Batthyany horvát bán 2 gyalog és 1 huszárezredet szervezett a bánáti végvidéken; végre 1750-ben b. Engelshofen tábornok felügyelete alatt Szlavoniában 3 gyalog és 1 huszárezred állittatott. Fegyverzet és ruházatban csaknem teljesen hasonlóak valának ezek a magyar csapatokhoz, csakhogy az 1774-ben állitott határőrhuszárok dzsidákkal láttattak el; hanem alig hat év mulva e határőrlovasság megszünteték, kivéve a székely huszárokat.

A csajkás zászlóalj 1764-ben a Szlavoniában a Dunán, Száván és Tiszán álló sajkák szolgálatára alakittatott; e csajkák 1, 6, 7 sőt néha 12 fontos egy-egy ágyuval voltak felszerelve s Titel vala főgyülhelyök. A zászlóalj mnltjából nevezetes az, midőn Redange őrnagy 1788. oct, 15-én 8 csajkával és 3 bárkával Zimonynál elibe ment a törököknek s 13 sokkal nagyobb hajójukat Belgrádba futamitá.

A franczia háborukban, ugy az utóbbi évtizedek harczaiban is a határőrök mindig egysorban harczoltak a sorhadakkal; kivétel 1866., mivel akkor a határőrezredek legnagyobb része várőrségre alkalmaztatott.

Ha a határőrvidék egészben polgárosittatik, a jelenlegi 14 ezred formálhat 6 sorezredet.

Berlin, jun. 24. 1871.

A triumphus alkalmából a lapok nagyon hangsulyozták az átalános amnestiát a politikai és sajtóbünösökre nézve, kik között van, ha nem csalódom, Dr. Jakobi is, — ez valószinüleg meg is történt legalább nagyjában, még pedig 16-ról keltezve, valamint a katonai előléptetések és érdemjelosztogatások hosszu sorozata, — az elmaradottakra be fog következni rövid időn.

E mellett nagyon hangsulyozták az elesettek özvegyeinek és árváinak, valamint a bénáknak az állam általi meleg felkarolását. Mert — ugy mondanak — a háboru előtt is példánykép volt e tekintetben Franczia- és Németország, — csak — folytatják — e kettő között az a különbség van, hogy mig a franczia **sorkatona** (Berufssoldat) az állam egyenes hivatalnokának volt tekintve, s mint ilyen számithatott nyugdijra ő **egyedül,** de családot nem alapithatott, vagy ha ezt tette is, az állam arról nem tudott: — addig itt a katonaság **állampolgár,** s csak az első három évben (20—23) nem alapithat családot, mert ez éppen olyan **tanfolyam,** mint akármely iskoláé, s ha ez idő alatt teszi valaki, az állam nem tartozik tudni róla, — de ezen tul a tartalékba, s később a Landwehrbe lépvén, önálló polgár — s ha az állam mint ilyent igénybe veszi a maga czéljai valósitására, önként következik, hogy szükség esetén önmaga legyen ápoló gyám, atya és férj. — Valóban nincs is hiány e tekintetben; egyesek és egyletek, városok és faluk minden úton módon tetemes segélyt nyujtanak az államnak, hogy kötelességét annál könnyebben és gyorsabban teljesithesse.

Nálunk az állam, kivált jelenben, alig gondoskodhatik efféléről, miután az egyesek még egy jámbor iskola felállitását is **csak** az államtól várják. Itt állam és egyesek egyet és ugyanazt akarják, összetett erővel működnek ugy a nagyobb, mint a kisebb dolgokban; — nálunk az állam jelenben **akar** tenni, s teszen is, a mi tőle kitelhető, de az egyesek nagy részt összedugott kézzel, égre függesztett szemmel mindent csak **várnak,** mint valami mannát, de sem kellő segitséget nem akarnak nyujtani, sem **saját erejökön** is épitkezni; pedig nem mondok igen nagyot, ha állitani merem, hogy hazánk más culturállamokhoz képest ma is egy meglehetős **puszta,** mely haladéktalanul leendő bé- és felépitésre vár, — s az a sajnos, hogy nálunk épitő sincs, idegenek épitnek vaspályát és egyebet, idegen zsebekbe kerül a pénz, mint a többek között Kolozsvárából valami porosz-féle zsebébe, a ki gázvilágitást ad a városnak, és igy minden tudósságunk mellett is, még ma is nagy részt csak **bérlői** vagyunk saját hazánknak. És még sem fáj **minden** lélek, és még sincs **kellő buzgalom** a nevelés ügye mellett!!!

Egész Erdélyben 2—3 **képzett** állatgyógyász van — alig hiszem, hogy csalódjam, midőn ezt állitom — és hogy hazánk **legfőbb** jövedelmi forrása csak annyiban van fedezve veszélyek, mint az egykori czigány a háló által a dermesztő hideg ellen. Béebb megyek. Nehány nagyobb várost kivéve, kivált a vidékeken nagyon de nagyon jámbor **sebészek** segitik más világ felé az állampolgárokat, vagy pedig azok nagy részt saját elhagyatottságok miatt költöznek el még idő előtt. E tekintetben sincs kellő számu **képzett** orvosunk. S hát, kivált vidékeken, minő kezeken fordul meg az ujdon született gyermek, hány ezer nem ismeri meg a napfényt csupán e miatt. S hogy mindezekben mily roppant vesztesége van az államnak, és igy az **egésznek** — annak kiszámitását másokra bizom. Itt és más culturországokban még vidéken is minden 2—3 falunak **képzett** egyénei vannak, kik egy s más alkalommal segédkezzenek.

S nálunk mégis jól van minden ugy, a mint volt, nem nagyon vannak háborgatva a régi boldog idők álmai!

Uraim! annyi jeles toll alól kikerült czikk mellett, avagy csak igénytelen leveleim sorozata folytán is kitünt, hogy a **nevelésen kivül nincs más megváltónk, ennek ügye a legelső, egyedüli alapja mindennek!** És igy éljünk-e, vagy haljunk: tőlünk függ; e czélból vagy a **kellő** cselekvés terére lépünk haladék nélkül, vagy nem; határozzunk még e pillanatban — s kimondtuk sorsunkat!..

Isten, az ő sok oldalu kegyelme, **saját ügyünk erős szeretete,** s utóbbinak minden testvérei — velünk!

Dersi József.

Garibaldi hadteste hadmüveleteiről.

Garibalditól most még a katonai dicsőséget is elrabolni készülnek. Az „ősz bajnok" ki másként a szerénység mintaképe, nem annyira a maga, mint hadtársai érdekében, a következő levelet intézte tehát Fabrizzihez:

„Caprera 1871. Minden vádnak a következő nyilatkozattal állok elébe:

A vogesi hadsereg, mely csupán az utolsó napokban, és pedig midőn már minden a vége felé következett, volt hadseregnek nevezhető, — 2000 olasz, nehányszáz spanyol, görög, lengyel, Ricciottinak 100 szabad vadásza, két zászlóalj mozgó nemzetőr és némi gyönge tüzérség — tehát 7—8000 ember kivételével — a nagy többség sem állott megbizható egyénekből. Rosszul fegyverzett és még rosszabbul fegyelmezett, egyátalában harczvágytól nem lelkesülő ujonczok voltak ezek.

E maroknyi néppel tartá a vogesi sereg az ellenséget Dole, Autun és Bourgogne-nak nagyobb részétől tisztelettelteljes távolban. Ennek folytán hajtatta végre oldalmozgadozását ugy Crouzat tábornok, midőn Chagnytől Orleansig a 40,000 főnyi loire-hadsereget ismét egyesité, mint Bourbaki, midőn Gieu és Neverstől Belfort felé vezénylé ujonnan szervezett keleti hadseregét. Eme jelentékeny mozdulatok csupán az általam vezényelt nyomoruságos hadcsapatoknak helyes alkalmazkodása által váltak lehetségessé. E mozdulatok, melyek noha jól voltak kigondolva, de rosszul végrehajtva, kétségkivül a legszomorubb következményeket vonták maguk után; azonban a vogesi hadsereg volt az, mely mig a centrum hadállásaiban becsülettel megállotta helyét, teljes lehetetlenség volt a Bourbaki-féle sereggel azonos hadmüveletet folytatnia.

A vogesi hadsereg, mely nagyon huzamos ideig, egészen fegyverzetlen zászlóaljakkal, vagy rosz fegyverekkel, kevés tüzérséggel és még kevesebb lovassággal volt ellátva, sohasem támogattatott más hadsereg által, mindamellett Cremer franczia tábornok visszavonulását a nuits-i vereség után azáltal tette lehetővé, hogy a 4-ik dandár a chagny-beaune-i vasutvonalon az ellenség hadoszlopai közé sietett betolni.

Ami Manteuffel porosz tábornoknak Werder segélyére vonulását illeti, arról sem én, sem az én négy dandárom mit sem tudtunk.

A Lobbia ezredes vezérlette alatti 2-ik — és a Ricciotti vezérlete alatti 3-dik dandár mindig egyetértve, teljesen összhangzólag mozgadozott valamennyi franctireurünkkel. Ezek oly czélból tolattak előre, hogy az ellenség összeköttetéseit folyvást meghiusitani törekedjenek.

Lobbia, Ricciotti és a franctireurök valódi csodát miveltek. Gyakran voltak azon a ponton, hogy a tekintélyesebb hadoszlopok által már-már körülvétettek s a szétveretés veszélyének voltak kitéve, de mindannyiszor megtarták szilárd összeköttetésüket s jó hadállásukat nem adták föl.

A vogesi sereg többi része elfoglalta Dijont és mindenki, aki csak szemtanuja volt a f. évi január 21., 22. és 23-ki heves ütközetnek, tudhatja, vajjon volt-e annyi rendelkezésünk alatt álló haderő, hogy abból egy részt segédsereg gyaránt Bourbaki seregének támogatására küldhessük. (A vele szemközt álló porosz hadcsapatok tudvalevőleg nagyon gyöngék voltak s csak az a rendeltetésük volt, hogy őt elfoglalva tartsák.)

Igaz ugyan, hogy a poroszok, midőn őket Dijonnál megvertük, lehetségessé tették nekünk jobbszárnyunkat Doleig kiterjeszteni, sőt Baghino alezredes, 700 ember élén, képesitve lett a montrolandi pontot hatalmába keriteni, mely egyik legerősebb hadállás volt, a hasonnevü várost teljesen uralván. Azonban jobb szárnyunknak kiterjesztése édes Fabrizzim, a mindig tekintélyes hadcsapatokkal szemben, nagy vakmerőség volt, melyet én csupán Bourbaki keleti hadseregének érdekében koczkáztattam.

Jól tudva, hogy a poroszok Páris bevétele után, haderejüket, — mely ellenem és Bourbaki hadserege ellen volt intézve, jelentékenyen fokozák, jól tudva, mily siralmas állapotban voltak Bourbaki csapatai, másrészt tartva attól is, hogy Dijonnál körülkerittetem, kényszerültem végre e várost odahagyni, s az előbbi hadállást Autun-nél, Chagny-nál elfoglalni, hogy ekép Lyont, Creusotot stb. könnyebben fedezhessem. Visszavonulásom febr. 1-én vette kezdetét, s ép e napon — nem előbb kaptam Clinchant tbk — Bourbaki utódja — távsürgönyét, melyben tudatja velem, hogy az ellenség a keleti hadsereget egészen körülkerité. Azonnal külön vonatot rendeztettem be, s minden rendelkezésem alatt állott s összeszedhetett hadcsapatot gőzkocsira rendelve, utnak indultam Lons-le-Saulnier-ba, gondoskodván arról, hogy összes hadseregem kövessen.

A Canzio tábornok által vezényelt első dandár, sajnos, ép akkor érkezett Bourgba és Montrevelbe, midőn már megjött a hire, hogy a keleti hadsereg Svájczba vonult be. — E miatt aztán lehetetlenné vált bármit is többé hatálylyal foganatositanunk.

Végül csupán azt jegyzem még meg, hogy Bourbaki tábornoknak 120,000 ember élén még csak eszébe sem jutott, hogy az én nyomoruságos állapotban levő hadseregemtől várjon segélyt, és hogy sokkal több józan észszel birt, hogysem minket szemrehányással illetett volna.

Maradok stb. Az ön

Garibaldi Józsefje."

A „Kol. Közl." eredeti távsürgönye.

Konstantinápoly. A dementik daczára bizonyosnak tartják, hogy a porta Oroszországgal létrejött megegyezés folytán bocsátja el a lengyel tiszteket hadseregéből.

Karlovicz. A román egyh. delegatióval ugy egyeztek meg a szerb congressus megbizottjai, hogy a románok 300,000 ftot kapnak a szerb egyh. nemzeti alaptőkéből s a pesti gör. kel. iskolaalap felét.

Bécs. A reichsrathot julius 8-án zárják be.

Legujabb táviratok.

Bécs, jun. 30. A köpviselőház pénzügyi bizottsága elhatározá, hogy az ujság- és hirdetésbélyeg megszüntetése végetti petitiót beható méltánylás végett a kormányhoz fogja utasitani, — azon megjegyzéssel, hogy a kormány a hirdetések és falragaszok bélyegének megszüntetését kiváló megfontolás alá vegye.

Berlin, jun. 30. A „Reichsanzeiger" egy cs. kiboesátványt közöl, mely szerint a schwarzenbecki járásban fekvő cs. birtok, érdemeinek elismeréseül, dotatió gyanánt Bismarck hgnek adományoztatik. A császár elrendelte, hogy a Francziaországban levő német zászlóaljak állománya 802 emberre szállittassék le.

Páris, jun. 30. A csapatok szemléje tegnap d. u. 2 órakor ment végbe a nemzetgyülés tagjainak jelenlétében. Az elléptető ezredek ismételt éljenzésekben törtek ki. Gambetta Bordauxban a republikánus comité küldöttségének fogadtatása alkalmával beszédet tartott, melyben a jelenlegi kormányt ismeri el egyedül törvényesnek, a mely a maga erejét és jogát tényei által már bebizonyitá.

Versailles, jun. 28. (A nemzetgyülés ülése.) Pouyer Quertier jelentést tesz a kölcsönaláirások eredményéről. A többi közt ezeket mondja: Tegnap kevesebb mint 6 óra alatt 4500 millió frankot hoztunk össze; Páris maga 2500 milliót, a vidék több mint egy milliárdot, a külföld egy milliárdot irt alá. Némely helyekről az aláirás eredménye még nem tudatik. A pénzügyminiszter hozzáteszi: A tényállás lehetővé teszi kötelezettségeinket Németország irányában teljesitenünk, és tartományainknak megszabaditását a megszállás alól siettetni. A fizetési határidőket nem fogjuk bevárni.

Flórencz, jun. 28. este. A lapok jelentik, miszerint a pápa mult hétfőn titkos consistoriumot tartott több püspöknek kinevezése végett. A pápa ez alkalommal állitólag ezeket mondta volna: Viktor Emanuel király, az idegen hatalmak képviselőitől követve, nemsokára ide érkezend. Mi minden lehető lépést megtettünk a a külföldi cabineteknél, de csakis bókokat kaptunk. Többé nincs remény. Ezután csakis Istenben vethetjük bizalmunkat; mert csoda nélkül, most már minden veszve van.

Bécs, jun. 30. A „Presse" szerint egy angolokból és amerikaiakból álló protestans küldöttség a czárnál a bálti tartományok vallásszabadságáért fog kérvényezni.

London, jun. 29. Az angol sajtó szerencsét kiván Thiersnek a kölcsön sikerültéhez.

Bécs, jun. 30. Hir szerint Vilmos császár és az osztrák császár augusztusban találkozni fognak.

Róma, jun. 29. Ha a pápa Corsikába utazik, egy franczia hajó fogja fölvenni.

Dées, jun. 26-án 1871.

Tekintetes szerkesztő ur! Tegnap eélután egy lélekemelő kis eseménynek voltunk tanui. Özv. Bájó Ist-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

vénné urasszony házánál unokái Csiszér Ákos és Ilona gyermek-szinelőadást rendeztek a tüzvész által elpusztult szent-lászlóiak felsegélésére. Kisfaludi Károly „Szeget szeggel“ czimü egy felvonásos vigjátékát adták elé, s az egész kis társaság **Szabó Ferencz** (Villámfi), **Nagy Póli** és **Bátori Kata** k. a. (V. leányai,) **Boér Zoltán** és **Csiszér Ákos** (a két Tóházi s a kedves fürge Csiszér Ilona k. a. (szoba csiczuska) összevágón és annyi élénkséggel játazodtak, hogy a válogatott vendégeket egészen meglepte.

A jövedelem 17 frt 50 krt teszen, mely összeget mi alólirtak a kis társaság nevében van szerencsénk a tekintetes szerkesztő urhoz azon szives kéréssel áttennünk, hogy méltóztassék rendeltetése helyére juttatni. Egyuttal a mükedvellők nevében köszönetet mondunk mindazoknak, kik jegyeikért felülfizettek, mindazoknak, kik az előadásra megjelenni szivesek voltak.

Lukátsffy Á. és Márkus J.*)

Felhivás adakozásra.

Sz. 258—1871. eln.

Dobokamegye főispánjától.

T. Szerkesztőség!

Hivatalos értesitést vettem, hogy mult hó 28-án az Almás folyónak kiáradása által **Hidalmás községében** s az emlitett folyó mentén fekvő több helységekben iszonyu pusztitás, rombolás és százezer forintot meghaladó kár történt, és számtalan család maradt lakás és élelem nélkül. Addig is, mig a beállott nyomor enyhitésére egyéb intézkedések történhetnek, hivatva érzem magamat a t. szerkesztőséget megkérni, hogy olvasóközönségét könyöradományra felszólitni, s a nyujtandó összeget begyüjteni, s koronként hozzám juttatni szivesskedjék.

Szamosujvártt, 1871-ik év julius hava 1-én.

Br. Bánffi Dániel,**)
főispán.

UJDONSÁGOK.

— Borszékből távirják nekünk jul. 2-ról: A borszéki távirda ma délután 4 órakor Salamon zenéje és szép közönség részvéte mellett megnyittatott. Bartalis gazdatiszt.

☞ Vidékről az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez beküldendők.

— **A királyi törvényszékek** székhelyének megállapitására kiküldött miniszteri bizottság tegnap végezte be feladatát. Az erre vonatkozó javaslat legközelebb a minisztertanács elébe kerül, s az pár nap alatt határozni fog a felett; igy a törvényszékek székhelyei már a héten tudva s közölve lesznek.

— **A nagy esőzések** és részben áradás következtében az arad-temesvári szintén uj vasutvonalon Szt.-András és Temesvár közt a töltés hasonlag lesüppedvén a személy és teherszállitás további intézkedésig megszüntettetett. A magyar keleti vaspálya megrongált részének helyreállitásán nagy erélylyel dolgoznak, s mint örömmel értesülünk a közlekedés pár nap alatt ismét teljesen helyre lesz állitva.

*) A 17 frt 50 krt átküldöttük b. Kemény György főispán őmlgának. Szerk.

**) A begyülendő adakozásokat szerkesztőségünk átveszi, s azonnal főispán őmlga kezeihez szolgáltatja. Szerk.

— **Sokan utaznának,** kivált ha az idő felderül, a mit végtére tán csak megérünk, de nem tudván erszényükkel számot vetni, nem mernek megindulni. Ezek számára idejegyezzük **egy személy** szállitási diját a vasuton.

Kolozsvárról N.-Váradra.

I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.
8 ft 79 kr.	6 ft 61 kr.	4 ft 41 kr.	2 ft 21 kr.

Kolozsvárról Pestre.

I. osztály	II. osztály	III. osztály
23 ft 7 kr.	17 ft 36 kr.	11 ft 58 kr.

Kolozsvárról Bécsbe.

I. osztály	II. osztály	III. osztály
38 ft 66 kr.	29 ft 9 kr.	19 ft 45 kr. osztr. ért.

Az utazás Kolozsvárról: N.-Váradig 5 órát 36 perczet, Pestig 15 órát 22 perczet, Bécsig 25 ó. 4 perczet vesz igénybe.

— **Alólirt főnökség tudatja** a t. cz. közönséggel, hogy a pályavonal egy része Egeres és Hunyad között az erős esőzések következtében járhatlanná lett, s az utazóknak a vonal e részén, hogy egyik vonatról a másikra átszállhassanak, gyalog kell átmennök; ez okból a személyvonatok csak Bánffy-Hunyad és N.-Várad között fognak közlekedni, és pedig mivel a Kolozsvárról induló II-ős számu személyvonat a csatlakozást N.-Váradon ugysem érhetné el, más részt, mivel a Nagy-Váradról induló I-es számu személyvonat közlekedése a megszakadt részen éjjeli órákban történnék s igy az átszállás az utazókra nézve igen nagy nehézségekkel járna. — Az V-ös és VI-os számu vegyes vonatok mint eddig, ugy ezután is rendesen fognak Nagy-Várad és Kolozsvár között közlekedni. — A teher- és gyorsáruk felvétele és szállitása — de csak a járhatlan vonal részen — további tudositásig be van szüntetve. — Kolozsvár junius 30-án 1871. — A m. keleti vasut üzleti főnöke. **Simonits.**

— **Casanova F.** asszony mutatványai csakugyan bámulatra méltók, vadállatai oly szelidek, tanulékonyak, mint bár melyik jól betanitott bárány-szelid uszkár. A **parducz** óriási ugrásai még a tüzes abrancson is keresztül, a pisztolyelsütés, a **két oroszlánnal** való közös türelmes étkezés, azután a **hét farkas,** melyek a vig csárdás hangjainál kutyahüséggel ugrálják körül a páratlan állatszeliditőnőt, — mindenkit kielégitettek, csodálatra inditottak, ez utóbbiak különösen az által, hogy a sovárgott étekre sem mertek ismert falánkságukkal reá rohanni, mig az közibök nem dobatott. Végül volt alkalmunk szemlélni a mulattató játékot, melyet az oroszlány kölykök az anyákkal üztek. Casanova asszony joggal nevezi mutatványait müelőadásoknak.

— **Könyvmegrendelési iv. „Kolozsvár története“** czimü művem három első kötete valahára ki van nyomtatva, s nehány nap mulva kapható lesz. Az első kötet a Kr. e. 335 tól Kr. u. 1540-ig terjedő t ö r t é n e t-s z ö v e g 40 nagy nyolczadrét-iven; a másik az o k l e v é l t á r, a szöveg pragmatikai alapja 26¼ iven; hozzájárul a r a j z o k külön kötete, 115 darab kőmetszet I—XXXVI. táblára osztva, az oklevélileg nem bizonyitható tények hitelesitéseül. A két első nyomatott a magyar királyi egyetemi nyomdában, a harmadik a magyar királyi államnyomdában Budán, mi a kiállitásra nézve már magában biztositék. Lelkem azon való tiszta öröme, hogy művemet, e szinte egy évtizedre terjedett szellemi munkásság gyümölcsét megjelenve láthatom, elfelejteti a munka folyama alatt elém gördült többféle akadályokat, sok költségeimet és az olykor utamon talált töviseket. E pillanatban csak egy érzés él bennem — a benső igaz tiszteleté, a nemes jutalomtűző, Simon Elek polgártársunk, s a hála érzése a város nagylelkü közönsége irányában, mely művemet 600 példányban diszesen, nagy költséggel kinyomatva, 500-at tulajdonul rendelkezésemre adott. Most már e szellemi vagyonomat anyagilag értékesitnem kellene. Egy könyvkereskedő ur, kivel szóbeli vásár-egyezésem volt, nyolcz nap után visszalépett. A szokásos bizományba adás késedelmes és kétes eredményü. A helyzet kényszerit, hegy kedvezőbb eredmény reményében a megrendelési utat válaszszam. A ki művemet megszerezni óhajtja, legyen szives ez ivet névaláirása s nevem alatt hozzám Kolozsvárra (Széchenyi-tér, 63. sz. alá) vagy a kir. volt kormányszék levéltárhivatalába 10 frttal együtt beküldeni, s a könyv átvételének valamely alkalmas utját megjelölni; én azt pontosan teljesitem. A kinek a könyvárusi ut könnyebb, megveheti Kolozsvártt Demjén László, Pesten Ráth Mór, Pfeiffer, Tettei és Aigner könyvárus uraknál ugyanazon árban. Ajánlom ivemet barátaim és jóakaróim, Kolozsvár nemes czéhtársulatai s mivelt lakói, átalában a történetirodalom kedvelői figyelmébe. Az iveket jul. 20-ig hozzám Kolozsvárra bejuttatni tisztelettel kérem, a példányok akkor kioszthatók és megvehetők lesznek. Tiz megrendelt példányt a tizenegyedik mellékelésével köszönök meg. **Jakab Elek,** m. k., az erdélyi országos levéltár igazgatója és a magyar tud. akad. level. tagja.

— **Hugo Károly** ismert költő és pesti hazánkfia, kinek „A ház becsülete“ (des Hauses Ehre) czimü szomorujátékát 1859-ben a berlini udvari drámaházban több izben jó sikerrel adták elő, jelenleg Berlinben lévén, Vilmos császárnak egy értékes kiállitásu, arany betükkel nyomott költeményt nyujtott át, melynek czime ez: **A Zollerek magas dala** (das hohe Lied der Zollern, — az uralkodóház Hohenzoller — s igy még szójáték is van a czimben) s négy szakaszból áll: 1.) a győzelem, 2.) a bevonulás, 3.) a háboru, 4.) a kimenetel. E költemény csupán a szerző közlönyében, a **„Fuchtel“**-ben jelent meg.

— **A lipcsei időjósnak,** a ki Vilmos császárnak a triumphusra szép időt jósolt, F. W. **Stannebein** a neve. A bételjesedett profécziáért Bismarck hg. levélben mondott köszönetet a nagy férfiunak.

— **Az idő** mintegy 7—8 nap óta egész 29-ig, mind novemberi köntösben járt Németország északkeleti felében, — többnyire hideg eső hullott.

— **Szinházi statistika.** Európában van összesen 1500 szinház. Francziaországra esik ebből 340, Olaszországra 300, Spanyolországra 170, Nagy-Brittániára 160, Ausztriára 160. E szerint 75,000 olaszra, 110,000 francziára, 184,000 angolra, 118,000 osztrákra, 1.500,000 oroszra és 2 millió törökre jut egy-egy szinház. Tiz év alatt 50 szinház égett le; legutóbb Boroszlóban, Brünnben, Dresdában és Kölnben fordultak elé tüzesetek. 1867-ben 10 szinház lett a lángok martaléka. Egy szazad óta 130 szinház égett le Európában s e számból 20 Páris- és Londonban; e leégett szinházak 200 millió frank értéket képviseltek.

— **A községi faiskola.** Alapvonalok a gyümölcstenyésztésre **községek, néptanitók, gazdák számára,** irta Kócsi Károly, a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára. A szöveg közé nyomott 58 ábrával s egy tervlappal. Ára 1 frt. 50 kr. o. é. Kolozsvár, 1871. Stein János, erd. muz. egy. könyvárus bizománya. Az elhunyt jeles szakember e kitünő és hasznes művét ajánljuk t. olvasóink kiváló figyelmébe.

— **A „Kis Lap“**-ot, mely jól megválogatott közleményeivel és szép képeivel gyönyörködteti a gyermekvilágot s velök mulattatva sok hasznos ismereteket közöl, ajánljuk a t. szülők figyelmébe, ennél jobb olvasmányt gyermekeiknek alig adhatnak amellett, hogy a „Kis Lap“ rendkivül olcsó: évnegyedre csak 1 ft o. é., miért alig hogy megszületett már is rendkivüli elterjedésnek örvend, a mit méltán kiérdemel kiadó és szerkesztő buzgón igyekezvén nemes feladatuknak megfelelni.

— **A gör. n. egy. érsekség főesperestségei:** a háromszéki: 61 egyh. köz. 22,770 lélek; a brassói: 23 ek. 29,249 l.; a barczai: 22 ek. 23,677 l.; a fogarasi: 34 ek. 21,866 l.; az egerbegyi: 18 ek. 21,320 lélek.

— **A berlini diadalmenet** szám szerint a hatodik a közelebbi három század alatt. Az elsőt II. Joachim választófejedelem tartotta 1532-ben a törökön nyert diadala után. A második Frigyes-Vilmos vál. fejedelem alatt folyt le 1678-ban a rügeni győzelem alkalmából. A harmadikat Nagy Frigyes rendezte 1763-ban a hét éves háborut befejező siléziai hóditás után. A negyediket III. Frigyes-Vilmos tartotta 1814-ben a franczia háboru után. Az ötödikre pedig mint tudjuk 1866-ban Königrätz adott alkalmat.

— **Süket felsőbb rendeletből.** A porosz megszállás alatt a Seine et-Marne departementban egy özvegy franczia nőhöz egy német tisztecske szállásoltatott be, ki legott kijelentette, hogy ő süket, minélfogva a nő minden tartózkodás nélkül beszélt mindig előtte, söt nem egyszer késő éjfélig zongorázott, mig vendége a szomszéd szobában aludt. Nehány hét mulva a tiszt kijelentette asszonyának, hogy máshová tették át, s igy távozni kell. „Asszonyom — mondá — én magamet kegyeibe ajánlom.“ „Én pedig kivánom — felelé a nő — te haramia, tolvaj, zsivány, hogy törjön ki a nyakad a lépcsőn.“ „Oh, asszonyom — vágott szavába a porosz — bocsánat, de elfeledtem kegyednek mondani, miszerint csak a tábornok rendeletéből voltam süket.“

Tulajd. és felelős szerkesztő: **Sándor József.**

Nyilttér.

(168) 25—30

Titkos betegségeket
és
tehetetlenséget
(elgyengült férfierőt)
gyógyit gyökeresen fényes és tartós siker biztositása mellett

HANDLER MÓR

orvos- és sebésztudor, szülész és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutcza 13. szám I-ső emelet 14 sz.

☞ Dijjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Az e. k biztól 3900—1871. E. K. B.

Pályázati hirdetmény.

A főméltóságu m. kir. vallás és közoktatási miniszteriumnak folyó hó 14-ről 10143 sz. a kelt leirata szerint az Erdélyben fölállitandó egy állami tő és egy alreáltanodának I. osztályai a jövő $1871/_{72}$ tanév kezdetén meg fogván nyittatni: a magyar és németnyelv, földrajz és természetrajz, mértani és szabadkézi rajz és szépirás tanitására három tanár neveztetik ki, kik közül egy-egy az igazgatói teendőkkel fog megbizatni.

Az igazgatói állomásokkal 900 frtnyi fizetés, ennek 10 % lakbér illeték fejében, vagy szabad szállás 200 frt, igazgatói jutalom dij minden öt szolgálati év után 100—100 frtnyi járulékra való igény, a tanári állomások mindegyikével 800 frtnyi fizetés, a magasabb 900 frtnyi fizetésre s ötödéves pótlékra való igény s lakbérül a fizetés 10% van összekötve

Rendes tanárokká a fentebbi illetményekkel csak azok fognak kineveztetni, kik a szabályszerü tanári vizsgálatot letették; ilyenek hiányában csak helyettesek fognak 700 frtnyi dijjal alkalmaztatni.

Kik ezen állomások egyikét elnyerni óhajtják folyamodásokat — melyben koruk, vallásuk, állapotuk, végzett tanulmányaik, nyelvismereteik, eddigi szolgálatuk, s a szabályszerü tanképesség okmányokkal igazolandó a főméltóságu m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz folyó évi julius hó 20-ig nyujtsák be.

Kolozsvártt, junius 28-án 1871.

K. biztos ur ő nmlga helyett
Nagy Elek miniszteri tanácsos.

(202) 1—3

Sz. 2366—1871. polg. 3—3 (197)

Hirdetmény.

Nemes Hunyadmegye dévai törvényszéke 1871 márczius hó 14-én 843 sz. a. kibocsátott hirdetménye kapcsában közhirré teszi, hogy a gy.-fehérvári rom. kath. káptalannak 2058 frt. és járulékaiból álló követelése felhajtása végett bokaji Benedikti Gábor ellen; ez utóbbinak Piskintz községében és határán lefoglalt és 4735 rt. o. é. becsült realitassaira elrendelt első határnapi árverés vevők hiányában meghiusult — az a fennirt végzéssel már kitüzött második határ időben 1871. év julius hó 7-én d. e. 10 órakor Piskintz község elöljárósága hivatalos helyiségében meg fog tartatni, midőn az elárverezendő realitások a törvényszékileg már jóváhagyott árverezési feltételek mellett becsáron aiól is eladatnak.

Kelt Déván, 1871 junius 12-én.

Moldován György, h. jegyző.

Sz. 676—1871. n. e. (196) 3—3

Hirdetmény.

Folyó év **november elsején** a mezei gazdasági tanintézet (földmivelési oskola) **Medgyesen** a főoskola első osztályában megnyilik.

Ezen intézet látogatására a fölhivás oly megjegyzéssel történik, hogy a tanulók fölvétele az intézet igazgatója által folyó év october hó utolsó napjaiban Medgyesen a következő föltételek mellett lesz eszközölve: A növendék tudniillik kell hogy

a) a közönséges népiskolát jó sikerrel végezte legyen,

b) legalább tizenhat éves legyen,

c) átalánosságban az országban szokásos mezei gazdasági foglalkozást gyakorlatilag ismerje,

d) erkölcsileg feddhetetlen legyen és

e) fölvételi vizsgának magát alája vesse.

Nagy-Szeben, 1871. május 19-én.

A szász nemzeti egyetem.

3—3 (193)

Kül-monostor-utczába közel 1224 □ öl kiterjedésü

nagy kert két lakházzal

akár egészszen, akár három részre osztva

eladó.

Miről, valamint más a város akár mely részébe található házak és telkek, ugy falusi birtokok eladásáról értehezhetni lehet kis-mester-utcza 147 számu háznál

Szenkovich Mártonnal.

Oroszlán-szinkör
a középutcza végén
ma és mindennap
előadás.

1—* (203)

Casanova Fáni assz. világhirü és felülmulhatlan állatszeliditőnő Kolozsvárra érkezett s a középkapu előtti téren épitett

Oroszlán-szinkörben

csodálatosan szeliditett vadállataival: oroszlánok, hyena, párducz és farkasokkal naponta müelőadásokat tart mindennap **pont esti 7 órakor.**

(10) 48—50

A fogak fönntartása és tisztitására
legjobb az
ANATHERIN-SZÁJVIZ,
☞ ára 40 kr.,
mely jósága miatt 15 évi szabadalommal volt kitüntetve.

Bécsben **Spitzmüller Károly** gyógyszertárában „zum rothen Krebs“ am hohen Markt.

☞ Kolozsvártt: Csapó Sándor urnál.

A gőzbe főzött gyümölcsös üvegek bekötéséhez, ajánlja alólirt a n. é. közönségnek ez idén érkezett legjobb minőségü

Pergament papirjait.

Egy közönséges iv ára 7 kr. sima fajta.
Tekercs belinek röfje 20, 25, 30. „ „
Ehez szükségeltető spárgák, 1 csomó 3, 8, 10, 15 kr.

Keresztesy Pál
kolozs. első papir-raktárába, gr. Gyulai ház a.

2—3 (195)

Galéne-beföcskendezés.

Gyógyit fájdalom nélkül 3 nap alatt minden húgycső-kifolyást, ugy most keletkezőt, valamint kifejlettet és egészen idültet.

Központi föraktár az osztrák-magyar birodalom számára:
Maager Vilmos. Bécs, Bäckerstrasse 12. sz.

Egy üveg ára használati utasitás mellett 3 frt. 70 kr.

Kapható **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál.

(167) 7—24

Aqua saphirina

5 o. é. forint beküldése mellett

csalhatlan gyógyitás meglepő rövid idő alatt férfiaknál **„a húdeső folyása“,** nőknél **„a fehér folyás“** eseteiben.

Mayer

gyógyász-technikai központi irodája
Berlin, Friedrichstrasse 234 sz.

15—* (134)

Göröset és nyavalyatörést

20 o. é. forint beküldése mellett

gyorsan és **biztosan** gyógyit, még régi esetekben is

Mayer

gyógyász-technikai központi irodája
Berlin, Friedrichstrasse 234 sz.

15—* (134)

Ny. Gámán János örökosainál Kolozsvártt.

☞ Melléklett: Könyvmegrendelési iv „Kolozsvár története“-re.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.